

IN MEMORIAM

U tradiciju je skoro ušlo da na stranicama Anala bude zabilježena smrt ljudi, koji su svojim radom i istraživanjem osvijetlili pojedine momente iz prošlosti, u prvom redu kulturne, muslimana Bosne i Hercegovine, kao i prošlosti samih tih zemalja. Pri tome osobito vodilo se računa da se zabilježi smrt osoba, koje su na bilo koji način pridonijeli boljem poznavanju institucija Gazi Husrev-begovih i njihove prošlosti.

U minulih 5-6 godina umrli su:

Dr. Hasan Kaleši, redovni profesor Filozofskog fakulteta univerziteta u Prištini, umro 19 VII 1976. god.

Hafiz Ibrahim Mehinagić, šeriatski sudac i glavni imam iz Gračanice, umro 30 VII 1976. god.

Muhamed Tajib Okić, profesor Teološkog fakulteta univerziteta u Ankari i Visokog islamskog instituta u Konji, umro 9 III 1977. god.

Sulejman Bajraktarević, viši stručni suradnik Orijentalne zbirke Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, umro 20 III 1977. god.

Rašid Hajdarović, viši arhivist, umro 9 XI 1980. god. i

Prof. Muhamed Pašić, direktor Šeriatske gimnazije u miru, umro 30 VII 1980. god.

Profesor dr. Hasan Kaleši rođen je 7 III 1922. godine u selu Srbici kod Kičeva. Svoje školovanje započeo je u rodnom mjestu, nastavio u Skoplju, pa Prištini, da diplomira na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Diplomirao je 1951. godine na katedri za orijentalnu filologiju. Doktorirao je na istoj katedri 1960. godine. Specijalizirao je turkologiju na univerzitetu u Hamburgu. Po završetku studija bio je asistent na katedri za orijentalistiku u Beogradu (kod prof. dr. F. Bajraktarevića). U vremenu od 1967. do 1970. godine radi u Albanološkom institutu u Prištini. Godine 1970. izabran je za redovnog profesora Filozofskog fakulteta u Prištini, Odsjek za historiju. Kada je osnovana katedra za orijentalistiku 1973. godine na istom Fakultetu, Kaleši prelazi na tu novoosnovanu katedru i tu ostaje do smrti 19 VII 1976. godine. Nekoliko godina proveo je kao predavač na univerzitetima u Evropi.

Temeljit u radu, ambiciozan i poznavalac više jezika (arapski, turski, latinski, francuski, njemački, talijanski, engleski, pored srpskohrvatskog i albanskog), dr. H.

Kaleši se brzo svrstao u red priznatih znanstvenih radnika. Od 1949. godine do smrti objavio je nekoliko stotina radova, od kojih su mnogi privukli na sebe veliku pažnju i priznanje. Suradio je u mnogim domaćim i stranim znanstvenim listovima. Proučavao je naročito kulturnu historiju balkanskih naroda, a bavio se i lingvističkim pitanjima. Pratio je izdavačku djelatnost iz oblasti historije i jezika kod nas i u svijetu i napisao brojne recenzije. Samo u Prilozima za orijentalnu filologiju, što ih izdaje Orijentalni institut u Sarajevu, štampao je 17 zapaženih recenzija. Prvi svezak Kataloga arapskih, turskih i perzijskih rukopisa Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu prikazao je u Bibliotekaru, organu bibliotekara Srbije (god. XVII 1965, br. 5-6, str. 455-459) i u berlinskom listu Der Islam (Band 43, Heft 3, August 1967.). U ova oba prikaza autor se kritički osvrnuo na ovaj Katalog, istakao njegove dobre strane, ali i ukazao na nedosljednosti i propuste. Kao naučni redaktor II sveska ovoga Kataloga, detaljno ga je pregledao i ukazao na propuste, koje treba ispraviti ili dopuniti prije njegova štampanja. Po tim njegovim primjedbama je i postupljeno. Međutim, nije mu bilo suđeno vidjeti štampani II svezak ovog Kataloga.

Jedan od najvrednijih radova dra H. Kalešija je bez sumnje *Najstariji vakufski dokumenti u Jugoslaviji na arapskom jeziku*, Priština 1972., strana 356 plus 2. Knjiga je štampana kao 23. svezak serije Studije, što ih izdaje Zajednica naučnih ustanova Kosova u Prištini. To je zapravo prerađeni rad na kome je dr. Kaleši doktorirao. Pored Uvoda i Predgovora knjiga sadrži sedam glava i Zaključak. U I glavi, koja nosi naslov Arapski pisani spomenici u Jugoslaviji, pisac je obradio prodiranje arapskog jezika u sadašnje jugoslavenske zemlje, natpise, zapise, dokumente i vrste tih dokumenata (dokumenti o sklapanju braka, o određivanju alimentacije, o određivanju tutora, o oslobođenju iz ropstva, zatim ovlaštenja-vekaletname, priznanice, kupoprodajni ugovori, nakli-šehadet i idžazetname i hilafetname. U II glavi su obrađeni vakufski dokumenti i osvrt na dosadašnja njihova izdanja kod nas, te diplomatska obrada vakufnama. Za proučavanje ovih vrsta dokumenata, izlaganja dr. Kalešija će bez sumnje biti od velike koristi svima, koji budu ovu vrstu dokumenata koristili u svome znanstvenom radu.

U III, IV, V, VI, VII i VIII glavi obrađene su vakufname i vakufi šestorice legatora iz Bitolja, Ohrida, Skopja i Prizrena. U svakom poglavlju (glavi) dati su biografski podaci o vakifu, samom vakufu i njegovoj historiji, zatim je donesena vakufnama u originalu i prevodu. Sve je to popraćeno znanstvenim datama. Uz potrebne fotografije slijede i faksimili vakufnama. Kalešijev način izlaganja i redoslijed mogu poslužiti kao primjer za obradu ovakvih i sličnih dokumenata. Uza sve navedeno knjiga sadrži pregled transkripcije, izvore i literaturu, registar geografskih i topografskih naziva kao i registar ličnih imena. Sažetak je dat na albanskom i njemačkom jeziku.

Kao istaknut znanstveni radnik dr. H. Kaleši je sudjelovao na mnogim skupovima međunarodnog značaja kako u zemlji, tako i u inozemstvu (Istanbul, Sofija, Bukurešt, Bratislava, Napulj, Minhén, Pariz, Čikago). Njegovi istupi na tim sastancima uvijek su pobuđivali živ interes prisutnih. Među brojnim njegovim rukopisima ostali su i Srpskohrvatsko-arapski rječnik, te Antologija arapske književnosti, knjiga I proza.

Hafiz Ibrahim Mehinagić, rođen je 11 III 1894. godine u Gračanici. Poslije osnovnog obrazovanja u rodnom mjestu, otišao je u Istanbul, gdje je nastavio svoje srednje obrazovanje. Početkom I svjetskog rata, iz porodičnih razloga, vraća se u domovinu i školske 1914-15. godine upisuje se u Šeriatsku sudačku školu u Sarajevu, koju završava školske 1918-19. godine. Po završetku škole odmah je imenovan

šeriatskim sudskim vježbanikom. Po položenom državnom ispitu, imenovan je za šeriatskog suca. U tom svojstvu radi sve do 1945. godine. U službi je napredovao do vrhovnog šeriatskog suca. Bio je jedno vrijeme i predsjednik Vrhovnog šeriatskog suda u Sarajevu. Skoro svo to vrijeme bio je biran i u Vakufsko-mearifsko povjerenstvo mjesta u kome je službovao. Bio je jedno vrijeme član i Vakufsko- mearifskog sabora Bosne i Hercegovine. Nekoliko godina vršio je dužnost glavnog imama u Doboju. Umro je u Gračanici 30 VII 1976. godine.

Od pokretanja Novog Behara 1927. godine, počeo se i H. I. Mehinagić javljati u njemu originalnim i prevedenim člancima. Prevodio je uglavnom s turskog jezika. Osim Novog Behara, on se javlja svojim člancima i u El-Hidaji (1939., 1943.-44., 1944- 45.), Glasniku Vrhovnog islamskog starješinstva u SFRJ (1956, 1957., 1961.), Takvimu 1968., 1969. i 1973.), Prilozima za orijentalnu filologiju (knjiga XVIII- XIX/1968-69) i Analima Gazi Husrev-begove biblioteke (knjiga II-III, 1974.). U Prilozima za orijentalnu filologiju objavio je interesantan rad *Četiri neobjavljena izvora o Hamzevijama iz XVI stoljeća*, a u Analima Gazi Husrev-begove biblioteke članak *Osvrt na život i pisana djela Ali Fehmi ef. Đabića*. O ovome našem istaknutom piscu i borcu za vjersko-prosvjetnu i vakufsku autonomiju muslimana Bosne i Hercegovine, Mehinagić je objavio još jedan članak, *U spomen velikom merhumu Ali Fehmi ef. Đabiću* (Glasnik VIS-a, XIX/1965, br. 1-3, str. 22-30).

Iza hafiz Ibrahim Mehinagića ostalo je u rukopisu više prevedenih djela sa arapskog i turskog jezika. Spominjemo neka od njih:

Kitab ul-haradž (Islamsko finansijsko pravo), od prvaka hanefijske pravne škole Ebu Jusufa Jakuba ibn Ibrahima el-Hanefi, umro 182. (798.). Rukopis je preuzet od strane Orijentalnog instituta u Sarajevu i stavljen u program njegovih izdanja.

Besairi sidki nubuvveti Muhammedije (Radosne vijesti i navještaji o istinitosti Muhamedova a.s. poslanstva) od Ahmed Midhata.

Bin bir hadis (Hiljadu i jedan hadis) s komentarom.

Mudre izreke i poslovice od Šemsudin Šamija (2919 izreka i poslovice).

Muhamed Tajib Okić rodio se 1 XII 1902. godine u Gračanici, gdje mu je otac hafiz Mehmed Teufik ef. bio muderis na Osman-kapetanovoj medresi. Školovao se u Sarajevu (osnovna škola, Okružna medresa, Šeriatska sudačka škola), Zagrebu (kurs latinskog jezika i književnosti, Pravni fakultet), Beogradu (Pravni fakultet, gdje je i diplomirao), Parizu (Fakultete des Lettres-Sorbona, Ecole Nationale des Langues Orientales Vivantes) i Tunisu (Ecole Superieure des Langue et de Litterature Arabes). Za boravka u Parizu bio je prijavio i doktorsku disertaciju o životu i radu Hasana Kafije Prušćaka. Teza je bila primljena, ali iz objektivnih razloga nije obranjena.

Od završetka školovanja do polovine 1942. godine, M. T. Okić je služio kao profesor u Skopju (Velika medresa) i Sarajevu (I gimnazija i Šeriatska gimnazija). Poslije završetka II svjetskog rata odlazi u Tursku, gdje ostaje do smrti. Prvo radi u Arhivu Predsjedništva vlade u Istanbulu, a od 1949. godine na Teološkom fakultetu univerziteta u Ankari, gdje predaje hadis, a kasnije i tefsir. Za uspješnu organizaciju i nastavu ovih predmeta na fakultetu, glavna zasluga pripada Okiću. Od šk. god. 1964- 65. iste predmete on predaje na Visokom islamskom institutu u Konji. Umro je 9 III 1977. u Ankari, ali na izričitu njegovu želju prevezan je u Sarajevo i tu pokopan.

Naučno-istraživačkim radom mladi Okić se počeo baviti još kao student. U radu je bio temeljit. Poznavanje više stranih jezika (arapski, turski, perzijski, francuski, latinski, njemački, talijanski) omogućilo mu je praćenje literature i na tim jezicima i pridonosilo kvalitetu njegovih radova. I ako je dobar dio života proveo izvan svoje domovine, interes za nju, posebno za život muslimana u Bosni i Hercegovini, nije popuštao. Pratio je sve što se o njima pisalo i govorilo, kao što je živo pratio i što su oni sami radili. Otuda su mu brojni radovi upravo za to i vezani, kao što je opet sam pisao o pojedinim pitanjima iz života i rada muslimana Bosne i Hercegovine u prošlosti. Često puta je i na međunarodnim skupovima, kojima je prisustvovao, govorio o temama vezanim za Bosnu i Hercegovinu. Svaki njegov istup pobuđivao je među orijentalistima i islamistima izuzetnu pažnju.

Surađivao je u mnogim domaćim i stranim listovima, časopisima, novinama, kalendarima, godišnjacima, spomenicima i dr. Pisao je na srpskohrvatskom, turskom, francuskom i njemačkom jeziku. U početku svoga književnog rada i prevodio je sa arapskog i turskog jezika pod pseudonimima Ibni Tefvik i Šuvejjir. Između brojnih Okićevih radova, navodimo ovdje samo neke:

Džabić kao naučnik u očima stranog svijeta. - Gajret, 1926.

Hasan Kafi Pruščak, naš najveći mislilac XVI vijeka. - Gajret, 1928.

Orijentalistika u Jugoslaviji. - Pregled, 1934.

Jedan naš zaboravljeni istoričar XVIII vijeka. - Gajret, kalendar za 1939. god.

Hodža Kadri (Mehmed Kadri Naših Pajić). - Slobodna riječ, 1930.

Quelques documents inedits concernant les Hamzawites. - Procee. dings of the Twenty Second Congress of Orientalists held in Istanbul, September 15 th to 22, 1951. Leiden, 1957., Vol. II.

Les Kristians (Bogumiles Parfaits) de Bosnie, dapres des documents turcs inedits. - Siidost Forschungen, 1960.

Gazi Husrev Bey ve onun Saray Bosnadaki camiine bir minare daha ilave edilmesine dair bir vesika. - Necati Lugal Armagani, 1968.

Hadim (Atik) Ali pasa kimdir? - Necati Lugal Armagani, 1968.

U Enciklopediji islama (Islam Ansikiopedisi) prof. M. T. Okić napisao je o Gazi Husrev-begu cijelu studiju na temelju vlastitih istraživanja po arhivima i bibliotekama Turske i dotle objavljene literature o ovom našem najvećem vakifu i dobrotvoru (sv. V, 1950, str. 601-605). Kad je izašao iz štampe I svezak Kataloga arapskih, turskih i perzijskih rukopisa Gazi Husrev-begove biblioteke, Okić se na njegov osvrnuo opširnim člankom u kome je iznio historijat orijentalnih biblioteka na jugoslasvenskom području s naglaskom na Bosnu i Hercegovinu. Duže se zadržao na Gazi Husrev-begovoj biblioteci, a onda prikazao prvi svezak Kataloga, navodeći najvažnija djela iz disciplina, koje je prvi svezak obuhvatio. Rad je izašao pod naslovom Saraybosna Gazi Husrev Beg Kutubhanesi Yazma Eserleri Katalogu, a štampanje u Ankara Universitesi Ilahiyat Fakultesi Dergisi, Yıl 1964, Cilt XII, s. 143-153. I na knjigu I Anala Gazi Husrev-begove biblioteke, Okić se također opširno osvrnuo. O svakom od 18 priloga iz I knjige Anala autor je posebno govorio, iznoseći i svoje napomene uz pojedine radove. Članak je štampan u Islam Tetkikleri Enstitutu Dergisi, Cild VI, Ciiz 1-2, 1975, s. 184-187.

Koliko mi znamo, posljednji za života štampani rad prof. M. T. Okića je Cesitli dillerdeki Mevlidler ve Suleyman Celebi Mevlidin in Tercemeleri. Štampan je u Ataturk Universitesi Islami Ilmiler Fakultesi Ilmiler Dergisi, Sayı: 1 Aralık 1975, s. 17- 78. U raduje autor naveo, između ostalog, da je Sulejman Čelebijin Mevlud preveden

arapski, čerkeski, rumunjski, kurdski, tatarski, sevahili, njemački, engleski, albanski i srpskohrvatski jezik.

Sulejman Bajraktarević rođen je 3 IX 1896. godine u Gornjem Vakufu. Poslije petog razreda gimnazije tri godine pohađa francuski koledž St. Michel. Usljed izbijanja I svjetskog rata vraća se u Sarajevo, gdje se upisuje u trgovačku akademiju. Po završetku rata odlazi u Beč i studira svjetsku trgovinu (Hochschule für Welthandel). Od završetka studije do 1948. godine radi u komercijalnom sektoru u Zagrebu.

Godine 1948. prelazi na rad u Orijentalnu zbirku Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, gdje ostaje do 1965, kada u svojstvu višeg stručnog suradnika odlazi u mirovinu. I poslije umirovljenja sve do polovine 1969. godine radi honorarno na istom poslu. Pored redovnog rada u Orijentalnoj zbirci, S. Bajraktarević obilazi ustanove i institucije na teritoriji Hrvatske, koje posjeduju dokumente na turskom jeziku, pregleda ih i obrađuje. Iz toga područja objavio je više radova. Uz turski jezik, a poznavao je i staroturski i savremeni, mogao se služiti i arapskim i perzijskim jezikom. Otud je obrađivao i orijentalne rukopise u već spomenutim ustanovama. I o tome svome radu ostavio je pisana traga. Pratio je i stručnu literaturu, pa je dao i nekoliko prikaza domaćih i stranih izdanja. Preveo je s njemačkog jezika *Tursko- islamsku kulturnu baštinu Južnih Slavena* od prof. dr. Fehima Bajraktarevića (Mogućnosti, god. 13/1966, br. 4, str. 3-12).

Među najzapaženije i najvrednije radove S. Bajraktarevića bez dvojbe spada *Ottenfelsova orijentalistička zbirka u Zagrebačkom državnom arhivu*, Zbornik Historijskog instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, vol. 2, Zagreb, 1959, str. 75-130. Studija, pored uvodnog dijela, u kome su dati osnovni podaci o vlasniku zbirke Francuzu Ottenfelsu, austrijskom diplomatu, koji je dobar dio života proveo u Istanbulu, sadrži tri dijela: Klasična pjesnička djela u stihu i prozi, uključujući u tu grupu i rukopis Kur'ana, zatim Historijska djela i Pisma i povelje. U prvom dijelu opisano je 18 kodeksa, uglavnom perzijskih klasika. Osamnaesti kodeks je zapravo rukopis Kur'ana, bez naznake prepisivača i vremena, kada je prepis nastao. Svaki od ovih 18 kodeksa detaljno je opisan, negdje dat i sadržaj djela, istaknute sve odlike rukopisa. Posebno je ukazano na minijature i druge vrste ukrasa.

U grupi Historijskih djela opisano je 8 kodeksa na način kao i u prvoj grupi. Među ovim rukopisima nalazi se i djelo *Ahvali gazevati der dijari Bosna*, od kadije Omer ef. iz Bosanskog Novog. Ovo nije uopće rukopis, nego štampana knjiga, jedna od prvih, koju je Ibrahim Muteferika štampao u svojoj štampariji u Istanbulu. Po tome, što je Ottenfels stavio među rukopise, da se zaključiti, da je vlasnik smatrao vrlo važnom i vrijednom. U trećoj grupi, S. Bajraktarević je opisao šest rukopisa u kojima se nalaze isprave i dokumenti, a koji su od značaja za historiju toga vremena. Uz studiju je priloženo 14 tabela najljepših primjeraka opisanih rukopisa.

Ottenfelsova biblioteka, koja broji 5.200 knjiga i oko 1.000 časopisa, a nalazi se pohranjena u sanducima u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu, krije sigurno još orijentalnih rukopisa. Kad se i ova biblioteka sredi i obradi i bude dostupna čitaocima, pokaz će, koliko se blago nalazi na našem teritoriju i koliko je to vrijedno za proučavanja orijentalistike kod nas.

Rašid Hajdarović, rođen je u Kalimanovićima kod Rogatice 2 IV 1914. godine. Poslije osnovne škole dolazi u Sarajevo, gdje se upisuje u Gazi Husrev-begovu medresu. Poslije medrese pohađa Višu islamsku šeriatsko-teološku školu na kojoj je 1940. godine diplomirao. Jedno vrijeme je služio kao šeriatski sudac, onda kao vojni imam. Međutim najveći dio svoga službovanja proveo je u Historijskom arhivu grada

Sarajeva u svojstvu arhiviste, odnosno višeg arhiviste. Umro je polovinom 1979, a umro 9 XI 1980. godine.

Radeći dugi niz godina u Historijskom arhivu, gdje je bio zadužen za orijentalnu knjigu i dokumente na orijentalnim jezicima, R. Hajdarović je dobro ušao u problematiku arhiva i arhivske građe. Iz toga područja objavio je nekoliko radova. Ali njegova je velika zasluga, što je opisao više međmua, koje sadrže dragocjen materijal za proučavanje prošlosti, osobito kulturne, muslimana Bosne i Hercegovine. I na temelju arhivske građe, koju posjeduje Historijski arhiv, dao je nekoliko zapaženih radova. Suradivao je u Arhivistu, Oslobođenju, Godišnjaku arhiva i Društva arhivista Bosne i Hercegovine, Prilozima za orijentalnu filologiju, Analima Gazi Husrev-begove biblioteke i jedinom broju Glasa Arhiva grada Sarajeva. Navodimo neke od njegovih radova:

Orijentalni arhivi i njihova organizacija. - Arhivist, 1956. br. 2, str. 15-27;

Rukopisne međmuae (zbornici) i Zbornik Sarajlije Hadži Jusufa iz prve polovice XVII vijeka. - Ibid., 1970-71;

Međmua (zbornik) Mula Mustafe Firakije (sarajevski kroničar) iz prve polovice XIX vijeka. - Prilozi za orijentalnu filologiju, 1976;

Dvije međmuae iz prve polovice XIX vijeka (Sarajevska međmua od anonimnog autora i međmua Mustafe Stočanina). - Prilozi za orijentalnu filologiju, 1978;

Zaostavština iza Ahmed Munib ef. Glođe, mutevelije i džabije Gazi Husrev-begova vakufa. - Anali Gazi Husrev-begove biblioteke. Knjiga II-III, 1974;

Prihodi i rashodi Gazi Husrev-begova vakufa u Sarajevu za period od 1832-1835. godine. - Anali Gazi Husrev-begove biblioteke. Knjiga V-VI, 1978.

Rašid Hajdarović je obradio i 5 saračkih teftera kao i jedan sidžil iz Temišvara (iz 1651. do 1653. godine). Materijal je pripremljen za štampanje još za autorova života. Isto tako obradio je (i to je sada u rukopisu) historiju nekih sarajevskih porodica, kao i kataloge rukopisa Hadži Sinanove tekije i biblioteke Hafiz Mehmed Teufika Okića. Obje ove biblioteke otkupio je svojevremeno Historijski arhiv grada Sarajeva.

Profesor Muhamed Pašić, rođen je 1891. godine u Pašić-kuli kod Rogatice. Osnovno obrazovanje stekao je u Rogatici, a Gazi Husrev-begovu medresu i Šeriatsku sudačku školu pohađao je i završio u Sarajevu. Po završenom školovanju kratko vrijeme je predavao na Ismail Misri ef. medresi u Sarajevu, a onda je bio imenovan šeriatskim sudskim vježbenikom kod Kotarskog suda u Fojnici. U decembru 1918. godine imenovanje nastavnikom na tek osnovanoj Šeriatskoj gimnaziji u Sarajevu. Tu ostaje do odlaska u mirovinu 1945. godine. Po položenom profesorskom ispitu, imenovan je profesorom na istoj gimnaziji, gdje je svo vrijeme predavao vjeronauku. U dva maha je bio i direktor ovog zavoda. Dugi niz godina bio je muvekit Gazi Husrev-begove muvekitthane. Honorarno je predavao nekoliko godina i na Gazi Husrev-begovoj medresi, a jedno vrijeme je radio honorarno i u Gazi Husrev-begovoj biblioteci. Umro je 30 VII 1980. godine.

Posebno hoćemo da istaknemo Pašićev rad u Gazi Husrev-begovoj biblioteci. Radeći na obradi arhivskog materijala ove Biblioteke, on je svojom poznatom pedantnošću uveo u knjige inventara sav arhivski materijal koji je dotle bio stigao u Biblioteku. U nedostatku kataloških listića za obradu monografija, M. Pašić je rezao od kartona za društvenu članarinu kartone veličine kataloškog listića i tako obrađivao knjižni fond Gazi Husrev-begove biblioteke. Na taj način učinio je pristupačnim interesentima fondove ove Biblioteke. Ako tome još dodamo da je, za vrijeme koje je proveo na radu u Biblioteci, bio živi leksikon ustanove, istakli smo bar ono najuočljivije iz Pašićeva rada u ovoj našoj kulturnoj ustanovi.

Pašić se je ogledao i na književnom polju. Pored desetine originalnih i prevedenih članaka, jedan je od trojice autora gramatike arapskog jezika, što ju je izdala bivša Vakufska direkcija u Sarajevu. Gramatika je u dva dijela. Prvi dio je gramatika arapskog jezika, a drugi sintaksa. U zajednici sa prof. dr. Šaćirom Sikirićem preveo je s arapskog jezika djelo Emir Šekib Arslana *Zašto su muslimani nazadovali a drugi uznapredovali?* Prevod je štampan u nastavcima u Glasniku Islamske vjerske zajednice u Jugoslaviji 1934. godine. Kasnije je izašao i kao posebno djelo.

Mahmud Traljić